

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/302/2021
Identifikačné číslo spisu:	7114200239
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7114200239.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne T. B., narodenej XX. H. XXXX, O., U. XXXX/X, zastúpenej advokátom JUDr. Milanom Szöllössyim, Košice, Mlynská 28, proti žalovanému Slovenská kancelária poisťovateľov, Bratislava, Bajkalská 19B, IČO: 36 062 235, o náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 18C/1/2014, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. mája 2021 sp. zn. 1Co/276/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má voči žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 17. mája 2019 č. k. 18C/1/2014-92 žalobu zamietol (I. výrok). O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol tak, že žalovaný má proti žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% s tým, že o ich výške bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (II. výrok).

1.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou domáhala voči žalovanému náhrady škody na zdraví, ktorú utrpela dňa 17. marca 2006 pri dopravnej nehode ako spolujazdkyňa v motorovom vozidle tov. zn. VW Golf, EVČ: W. (ďalej len „motorové vozidlo“), pre ktoré nebolo uzavreté povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

1.2. Žalobkyňa nárok na plnenie z garančného fondu uplatnila voči žalovanému podľa ustanovenia § 24 ods. 2 písm. e), § 24 ods. 3 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to bolestné vo výške 21.560,45 Eur a sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 52.311,29 Eur s úrokom z omeškania vo výške 3% ročne z dlžnej sumy od 29. marca 2009 do zaplatenia.

1.3. Okresný súd Košice I rozsudkom z 11. marca 2011 sp. zn. 18C/148/2009 žalobu o zaplatenie

bolestného v sume 13.360,22 Eur zamietol, konanie o zaplatenie sumy 28.999,53 Eur zastavil a nárok žalobkyne na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 31.511,32 Eur vylúčil na samostatné konanie. Na základe odvolania žalobkyne Krajský súd v Košiciach uznesením z 28. decembra 2012 č. k. 1Co/175/2011-129 zrušil rozsudok Okresného súdu Košice I z 11. marca 2011 č. k. 18C/148/2009-110 a vec vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

1.4. Na pojednávaní poverený zamestnanec žalovaného vzniesol námietku premlčania.

1.5. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 100 ods. 1, § 106 ods. 1, § 444 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „OZ“), § 2 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov.

1.6. Súd prvej inštancie uviedol, že o sťažení spoločenského uplatnenia sa poškodený dozvie vtedy, keď škoda na zdraví má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho zdravotných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh. Sťaženie spoločenského uplatnenia vzniká v dobe, v ktorej je možné zdravotný stav poškodeného po úraze, chorobe z povolania alebo inom poškodení na zdraví, prípadne po ich zhoršení považovať za ustálený, a v ktorej je teda možné posúdiť, aký má zmenený (zhoršený) zdravotný stav poškodeného preukázateľne nepriaznivé dôsledky na životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh a pristúpiť k jeho bodovému ohodnoteniu.

1.7. Zo záverov znaleckého posudku znalca MUDr. Milana Vojčeka vyplynulo, že k ustáleniu zdravotného stavu žalobkyne pre účely posúdenia sťaženia spoločenského uplatnenia došlo rok po nehode, čiže dňa 17. marca 2007 a teda najneskôr do 17. marca 2009 mohla žalobkyňa objektívne vyčíslieť v peniazoch ujmu na jej zdraví za sťaženie spoločenského uplatnenia.

1.8. V zmysle ustanovenia § 106 ods. 1 OZ okamih ustálenia zdravotného stavu poškodeného je okamihom začatia plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby, kedy má osoba vedomosť o tom, že jej vznikla ujma určitého druhu a rozsahu, ktorú môže objektívne vyjadriť a vyčíslieť.

1.8.1. Keďže subjektívna premlčacia doba začala plynúť od ustálenia zdravotného stavu žalobkyne, žaloba bola podaná na súde prvej inštancie dňa 6. apríla 2009, t.j. po uplynutí subjektívnej dvojročnej premlčacej doby.

1.9. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa ustanovenia § 262 ods. 1 v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „CSP“). Vzhľadom na úspech žalovaného v spore súd prvej inštancie priznal žalovanému proti neúspešnej žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

2. Na základe odvolania žalobkyne Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 26. mája 2021 č.k. 1Co/276/2019-143 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie (prvý výrok) s tým, že žiadnej zo strán nárok na náhradu trov odvolacieho nepriznal (druhý výrok).

2.1. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že poškodený sa o škode spočívajúcej v sťažení spoločenského uplatnenia dozvie spravidla v čase, kedy už je jeho zdravotný stav ustálený do tej miery, že objektívne možno vykonať ohodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia (porovnaj rozsudok NS ČR z 29. júla 1983 sp. zn. 1Cz 23/1983, uverejnený v Zbierke rozhodnutí a stanovísk najvyššieho súdu pod č. Rc9/1986). Subjektívna premlčacia doba vo vzťahu k nároku na odškodnenie sťaženia spoločenského uplatnenia začína plynúť v čase, kedy sa objektívne dá jeho výška už stanoviť (lekárskym posudkom alebo znaleckým posudkom) bez ohľadu na to, kedy poškodený sťaženie spoločenského uplatnenia nechá bodovo ohodnotiť.

2.2. I žalobkyňa v odvolacom konaní poukázala na to, že podľa interpretačného záveru právnej praxe sa poškodený dozvie o škode vtedy, keď zistí skutkové okolnosti, z ktorých možno vyvodíť vznik škody a orientačne aj jej rozsah tak, aby bolo možné určiť výšku škody v peniazoch aspoň približne.

2.3. Odvolací súd podotkol, že je potrebné v tomto smere doplniť argumentáciu odvolateľky v tom, že v

právnej praxi je tento záver prezentovaný v kontexte doplňujúceho vysvetlenia, že nie je potrebné, aby poškodený poznal rozsah škody presne a že začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby „...nie je viazaný na okamih, kedy sa poškodený zo znaleckého posudku, či lekárskej správy dozvie konkrétny výsledok bodového ohodnotenia jeho ujmy“ (uznesenie NS ČR z 23. septembra 2008 sp. zn. 25Cdo 1256/2006), nakoľko tento škodu na zdraví len deklaruje (viď rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 28. novembra 2007 sp. zn. 5 Co 509/2006 v spojení s uznesením Ústavného súdu SR z 24. septembra 2008 sp. zn. IV. ÚS 305/2008 a uznesenie Ústavného súdu SR z 21. júna 2016 sp. zn. III. ÚS 399/2016).

2.4. Odvolací súd zdôraznil, že ustálenie zdravotného stavu nemožno stotožňovať s vyliečením, a preto len z toho, že liečba psychických ochorení žalobkyne prebiehala, nemožno vyvodit', že sťaženie spoločenského uplatnenia nebolo možné lekársky komplexne posúdiť, pričom už MUDr. Miloslav Klíma v lekárskom posudku z 12. decembra 2008 bodovo ohodnotil duševné poruchy žalobkyne.

2.5. Odvolací súd uviedol, že v zásade za správnu možno považovať argumentáciu žalobkyne potiaľ, pokiaľ v nej len vo všeobecnej rovine poukazuje na potrebu súladu vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Za opodstatnenú však nemožno považovať námietku žalobkyne, vytykajúcu súdu prvej inštancie nedostatky právneho posúdenia veci aj z pohľadu tohto argumentu. Ako totiž správne v odvolacom konaní dôvodil žalovaný, uplatnenie námietky premlčania je potrebné vo všeobecnosti považovať za výkon práva v súlade s dobrými mravmi a len ak strana sporu, voči ktorej sa táto námietka uplatnila, chce vylúčiť účinky tejto námietky pre rozpor s dobrými mravmi, mala by v zásade tento rozpor v konaní uplatniť a tento rozpor i náležite preukázať (uznesenie ÚS SR z 23. septembra 2013 IV. ÚS 542/2013).

2.6. V priebehu konania pred súdom prvej inštancie sa žalobkyňa síce vo svojej argumentácii zmienila o dobrých mravoch len marginálne a aj to len v abstraktnej rovine. Z jej vyjadrenia nie je zrejmé, v čom žalobkyňa v okolnostiach prípadu vzhládla „osobitnú skutočnosť“, ktorá podľa právnej praxe musí k vznesenej námietke pristúpiť, aby inak zásadne morálna námietka premlčania sa dostala s dobrými mravmi do kolízie. Pokiaľ za týchto okolností súd prvej inštancie na žalovaným vznesenú námietku prihliadal bez toho, aby sa explicitne zaoberal otázkou jej súladu s dobrými mravmi, spôsobu jeho právneho posúdenia veci nemožno nič vytknúť.

2.7. Odvolací súd poukázal na to, že žalobkyňa ani v odvolaní neuviedla skutočnosť, pre ktorú by žalovaným vznesená námietka premlčania mala byť v rozpore s dobrými mravmi. Žalobkyňa ani dodatočne kvalifikovane neodôvodnila argument o prítomnosti výnimočnej skutočnosti, pre ktorú by mala byť žalovaným vznesená námietka premlčania v rozpore s dobrými mravmi, a pre ktorú by sa javilo nepriznanie premlčaného práva pre žalobkyňu neprimerane tvrdým postihom. Žalobkyňa neuviedla žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali taký výnimočný zásah do princípu právnej istoty, ktorým by došlo k značnému znevýhodneniu žalovaného a k odopretiu výkonu jeho práva a právnej ochrany zaručenej mu platným právnym poriadkom.

2.8. Z obsahu spisu nevyplýva, že by žalobkyňa vo včasnom uplatnení nároku bránila nejaká mimoriadne závažná, objektívne existujúca, náhla, neprekonateľná a nepredvídateľná prekážka, psychický stav nevynímajúc, keďže schopnosť žalobkyne podať žalobu bola v priebehu konania odborne ustálená. Taktiež na strane žalovaného nemožno hovoriť ani o šikanóznom správaní sa, ani o zneužití práva. Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že námietka premlčania vznesená v konaní žalovaným nevykazuje zjavné známky kolízie s dobrými mravmi.

2.9. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP v spojitosti s ustanovením § 396 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní mal žalovaný plný procesný úspech, a preto mu vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobkyňi, ktorá bola v odvolacom konaní neúspešná. Keďže podľa obsahu spisu žalovanej v odvolacom konaní trovy nevznikli a ich vynaloženie nemožno ani predpokladať, odvolací súd rozhodol o trovách odvolacieho konania tak, že žiadnej zo strán nárok na ich náhradu nepriznal.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“ resp. „žalobkyňa“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP (dovolateľka nesprávne uviedla „§ 421 ods. 1 písm. a) CSP“ - poznámka dovolacieho súdu; viď body 7., 7.1. uznesenia), keďže rozhodnutie krajského súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

3.1. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobkyňa vymedzila právnu otázku nasledovne: „Je zdravotný stav dotknutej osoby, ktorý nespôsobuje nespôsobilosť na právne úkony, ale zároveň podstatne limituje osobu v uskutočňovaní konkrétnych úkonov za účelom uplatnenia jej práv tým spôsobom, že uplatňovanie práv je z dôvodu potreby zlepšenia zdravotného stavu osoby v určitom období nežiaduce, možné považovať za výnimočnú okolnosť, pre ktorú je možné považovať vznesenie námietky premlčania za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi?“

3.2. Dovolateľka poukázala na vývoj judikatúry slovenských súdov ohľadom otázky možného neakceptovania vznesenej námietky premlčania z dôvodu jej rozporu s dobrými mravmi podľa § 3 ods. 1 OZ (viď rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/148/2004, sp. zn. 3Cdo/ 41/2012, nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 176/2011). Konštatovala, že judikatúra súdov za určitých okolností pripustila možnosť, že vznesenie námietky premlčania je v určitých výnimočných prípadoch možné považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, pričom súdna prax definovala určité východiská, či parametre, kedy je takýto prístup možný. Vychádzajúc z týchto východísk, formulovaných najvyššími súdnymi autoritami, mala dovolateľka za to, že skutkový stav a okolnosti zistené súdmi nižších stupňov spĺňajú kritéria výnimočnosti prípadu, kedy je možné konštatovať rozpor vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. V tejto súvislosti uviedla, že dôvodom neskoršieho uplatnenia jej práv bol výlučne jej zdravotný stav a nevyhnutnosť prvoradej ochrany jej zdravia, ktoré kontraindikovali v určitom čase akékoľvek riešenie a vracanie sa k prežitej traume z dopravnej nehody.

3.3. Považovala za neprimerane prísne a tvrdé voči nej, aby práve z tohto dôvodu došlo v dôsledku premlčania k zániku jej možnosti úspešne sa domôcť jej práv. Uviedla, že je tu daný aj prvok výnimočnosti, nakoľko ide skutočne o ojedinelý prípad, ktorý nie je bežný a akceptáciou jeho výnimočnosti nedôjde zásadnému zásahu do princípu právnej istoty.

3.4. Žalovanému boli okolnosti, pre ktoré ona neuplatnila svoje právo skôr známe minimálne z vykonaného dokazovania. Po dopravnej nehode sa veľmi ťažko psychicky vyrovnávala s tým, čo pri dopravnej nehode prežila a ako sa jej zmenil zdravotný stav, čo bolo preukázané znaleckým posudkom MUDr. Milana Vojčeka č. 5/2010 a znaleckým posudkom č. 83/2013 MUDr. Márie Kilianovej, preto je možné označiť vznesenie námietky premlčania zo strany žalovaného ako zneužitie jeho silnejšieho postavenia, ktoré popiera hodnotu primárnej ochrany zdravia.

3.5. Navrhla, aby dovolací súd zmenil rozsudok krajského súdu a uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 31.511,34 Eur s 9,5% úrokom z omeškania ročne od 29. marca 2009 do zaplatenia s tým, že žalobkyňa má voči žalovanému nárok na náhradu trov konania, nárok na náhradu trov odvolacieho konania a nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolacia argumentácia žalobkyne je totožná s jej odvolacou argumentáciou, s ktorou sa odvolací súd dôsledne zaoberal a k tejto zaujal podrobné a výstižné stanovisko formulované v odôvodnení svojho rozhodnutia.

4.1. Konštatoval, že ani v priebehu odvolacieho konania nedošlo ku zmene skutkového ani právneho stavu, a preto skutkové zistenia a právne normy, ktoré uviedol súd prvej inštancie sú správne. V konaní okrem všeobecnej konštatácie nebol produkovaný zo strany žalobkyne žiaden dôkaz o tom, že by vznesením námietky premlčania z jeho strany došlo ku zneužitiu práva.

4.2. Mal za to, že odvolací súd pri rozhodovaní o predmetnom nároku svoje právne úvahy pri posúdení dôvodnosti a zákonnosti vznesenej námietky premlčania náležite odôvodnil, vysvetlil, akými úvahami sa riadil a prečo sa so súdom prvej inštancie stotožnil.

4.3. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne ako nedôvodné zamietol v celom rozsahu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť, a to z nasledovných dôvodov.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V prejednávanej veci žalobkyňa v podanom dovolaní uplatnila dovolací dôvod „podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.“

7.1. V tejto súvislosti dovolací súd konštatuje, že žalobkyňou vymedzený dovolací dôvod (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená) predstavuje dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, nie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ako zrejme omylom uviedla žalobkyňa v bode I. dovolania.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Uplatnenie dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, predpokladá vymedzenie, v čom spočíva nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom.

9.1. Právnym posúdením veci je činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o existencii, resp. neexistencii subjektívnych práv a povinností subjektov konkrétného právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávnosť právneho posúdenia veci preto nemožno vymedziť nesprávnym, či nedostatočným zistením skutkového stavu, ale len argumentáciou spochybňujúcou použitie právnej normy súdom na daný prípad, alebo jej interpretáciu, prípadne jej aplikáciu súdom na zistený skutkový stav.

10. Otázkou v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP je právna otázka, ktorá ešte nebola riešená dovolacími senátmi najvyššieho súdu, takže vo vzťahu k nej sa ani nemohla vytvoriť a ustáliť rozhodovacia prax odvolacieho súdu. Ak procesná strana vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, musí: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) podať svoje vysvetlenie, ako mala byť táto otázka správne riešená.

11. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP, t. j. vrátane § 421 ods. 1 písm. b) CSP, môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť však o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 1 CSP), a pri ktorej - s prihliadnutím na individuálne okolnosti veci (prípadu) - zároveň platí, že ak by naopak bola vyriešená správne, súdy (alebo prinajmenšom ten z nich, ktorý rozhodol v druhej inštancii) by nevyhnutne rozhodli inak - teda spôsobom pre dovolateľa priaznivejším. Osobitne je potrebné zdôrazniť, že otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie. Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

11.1. Pre záver o tom, že ide o právnu otázku, kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej a pre posúdenie prípustnosti dovolania, nie je rozhodujúci subjektívny názor sporovej strany, že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca. Ako už bolo uvedené, právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom

rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, a ani otázky, ktoré vôbec nesúvisia s rozhodovaným sporom. Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 CSP.

12. „Je nepochybné, že aktuálne znenie § 421 ods. 1 CSP nevyžaduje ako podmienku prípustnosti dovolania, aby právna otázka, ktorá je predmetom dovolania, spĺňala aj podmienku „zásadného právneho významu“. Rovnako ani spôsob vymedzenia dovolacej otázky spočívajúcej v nesprávnom právnom posúdení (§ 432 CSP) neviaže prípustnosť dovolania na existenciu takejto podmienky. Možno povedať, že každá z otázok zakladajúcich prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP spĺňa svojím spôsobom požiadavku zásadného právneho významu, pretože účelom dovolacieho konania je aj usmerňovanie a zjednocovanie rozhodovacej činnosti všeobecných súdov autoritatívnym výkladom právnych noriem (IV. ÚS 479/2020).

Právne posúdenie veci musí korešpondovať so zisteným skutkovým stavom, ktorý je nepochybne v konkrétnej veci vždy individuálny. Aplikácia právnej normy na skutkový stav a jej interpretácia môže jedine v individuálnom prípade vyvolať situáciu, že dovolateľ považuje právne posúdenie veci za nesprávne a zároveň pri riešení právnej otázky nastal odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo právna otázka rozhodujúca pre rozhodnutie súdu nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte riešená.“ (viď nález ústavného súdu z 13. apríla 2023 sp. zn. II.ÚS 515/2020)

13. V tomto prípade dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodila z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, avšak nezadefinovala právnu otázku, ani ju nevymedzila tak, ako to vyžaduje ustanovenie § 432 ods. 2 CSP, keď právnu otázku formulovala „Je zdravotný stav dotknutej osoby, ktorý nespôsobuje nespôsobilosť na právne úkony, ale zároveň podstatne limituje osobu v uskutočňovaní konkrétnych úkonov za účelom uplatnenia jej práv tým spôsobom, že uplatňovanie práv je z dôvodu potreby zlepšenia zdravotného stavu osoby v určitom období nežiaduce, možné považovať za výnimočnú okolnosť, pre ktorú je možné považovať vznesenie námietky premlčania za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi?“

14. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľkou formulovaná právna otázka nespĺňa zákonom ustanovené podmienky kladené na to, aby bola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods.1 písm. b) CSP, keďže dovolateľkou formulovaná otázka je otázka skutková. Žalobkyňa vychádzajúc z východísk formulovaných v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/48/2004, sp. zn. 3Cdo/41/2012 a v náleze Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 176/2011 mala za to, že skutkový stav a okolnosti zistene súdmi nižších stupňov spĺňajú kritéria výnimočnosti prípadu, kedy je možné konštatovať rozpor vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Uviedla, že dôvodom neskoršieho uplatnenia svojich práv bol výlučne jej zdravotný stav a nevyhnutnosť prvoradej ochrany jej zdravia.

15. Pokiaľ žalobkyňa mala za to, že závery súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu sú nesprávne, keďže zdravotný stav žalobkyne súdy oboch inštancií nepovažovali za výnimočnú okolnosť, pre ktorú nemohla žalobkyňa uplatniť nárok na súde včas a námietku premlčania vznesenú žalovaným nevyhodnotili ako uplatnenú v rozpore s dobrými mravmi, dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že v prípade posúdenia zdravotného stavu, pre ktorý žalobkyňa nemohla uplatniť svoje právo na súde včas, ide o posudzovanie otázok skutkových, vyplývajúcich z vykonaného dokazovania. Záver odvolacieho súdu (i záver súdu prvej inštancie), že vznesenie námietky premlčania žalovaným nemožno považovať za zneužitie práva na úkor žalobkyne a nárok žalobkyne na náhradu škody z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia je premlčaný, vychádzal zo špecifických a konkrétnych skutkových okolností. Taktiež v otázke márneho uplynutia premlčacej doby vychádzali súdy oboch inštancií zo záverov znaleckého posudku MUDr. Milana Vojčeka, z ktorého vyplynulo, že k ustáleniu zdravotného stavu žalobkyne pre účely posúdenia sťaženia spoločenského uplatnenia došlo rok po dopravnej nehode, t.j. dňa 17. marca 2007 a z lekárskeho posudku MUDr. Miloslava Klímy.

15.1. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania vecí, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej aplikácie na podklade skutkových zistení (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/218/2017, 3Cdo/150/2017, 4Cdo/7/2018, 4Cdo/32/2018, 7Cdo/99/2018).

15.1.2. Dovolací súd opakovane akcentuje, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, ktorú vadu však dovolateľka v súdnej veci neuplatnila.

16. Dovolací súd ďalej poukazuje na to, že žalobkyňa totožnú otázku „Je zdravotný stav dotknutej osoby, ktorý nespôsobuje nespôsobilosť na právne úkony, ale zároveň podstatne limituje osobu v uskutočňovaní konkrétnych úkonov za účelom uplatnenia jej práv tým spôsobom, že uplatňovanie práv je z dôvodu potreby zlepšenia zdravotného stavu osoby v určitom období nežiaduce, možné považovať za výnimočnú okolnosť, pre ktorú je možné považovať vznesenie námietky premlčania za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi?“ položila najvyššiemu súdu v dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 4Cdo/220/2021 v súvislosti s dovolaním proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. apríla 2021 sp. zn. 1Co/26/2020, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Košice I z 12. mája 2016 č.k. 18C/148/2009-218 v spojení s doplniacim rozsudkom Okresného súdu Košice I z 2. decembra 2019 č.k. 18C/148/2009-291 ohľadne zamietnutia žaloby žalobkyne o zaplatenie náhrady bolestného vo výške 13.360,22 Eur s príslušenstvom voči žalovanému z dôvodu uplynutia subjektívnej premlčacej doby na uplatnenie nároku na náhradu škody na zdraví (bolestného), ktorá žalobkyni (ako spolujazdkyni) vznikla v súvislosti s dopravnou nehodou zo dňa 17. marca 2006.

16.1. Najvyšší súd uznesením z 24. novembra 2021 sp. zn. 4Cdo/220/2021 dovolanie žalobkyne odmietol, pričom v odôvodnení uviedol: „V danom prípade rozhodnou otázkou, od riešenia ktorej záviselo rozhodnutie vo veci samej bolo podľa žalobkyne posúdenie, či „je zdravotný stav dotknutej osoby, ktorý nespôsobuje nespôsobilosť na právne úkony, ale zároveň podstatne limituje osobu v uskutočňovaní konkrétnych úkonov za účelom uplatnenia jej práv tým spôsobom, že uplatňovanie práv je z dôvodu potreby zlepšenia zdravotného stavu osoby v určitom období nežiaduce, možné považovať za výnimočnú okolnosť, pre ktorú je možné považovať vznesenie námietky premlčania za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi?“ Žalobkyňa vychádzajúc z východísk formulovaných v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo 148/2004, sp. zn. 3Cdo 41/2012 a v rozhodnutí Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 176/2011 mala za to, že skutkový stav a okolnosti zistene súdmi nižších stupňov, spĺňajú kritéria výnimočnosti prípadu, kedy je možné konštatovať rozpor vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Uviedla, že dôvodom neskoršieho uplatnenia svojich práv bol výlučne jej zdravotný stav a nevyhnutnosť prvoradej ochrany jej zdravia. (bod 17. citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu). Pokiaľ žalobkyňa považovala závery súdov nižších inštancií o zdravotnom stave žalobkyne ako výnimočnej okolnosti, pre ktorú nemohla uplatniť nárok na súde včas za nesprávne a vznesenie námietky premlčania práva žalovanou za rozporné s dobrými mravmi, dovolací súd v tejto súvislosti

uvádza, že v prípade posúdenia zdravotného stavu, pre ktorý žalobkyňa nemohla uplatniť svoje právo na súde včas ide o posudzovanie otázok skutkových, vyplývajúcich z vykonaného dokazovania. Záver odvolacieho súdu (rovnako záver súdu prvej inštancie), že vznesenie námietky premlčania žalovanou nemožno považovať za zneužitie práva na úkor žalobkyne a nárok žalobkyne na náhradu škody z titulu bolestného sa považuje za premlčaný, vychádzal zo špecifických a konkrétnych skutkových okolností. Rovnako v otázke zavinenia márneho uplynutia premlčacej doby žalobkyňou vychádzal odvolací súd zo záverov znaleckého posudku MUDr. Márie Kiliánovej, znalkyne z odboru farmácia, odvetvie psychiatria, z ktorých vyplýva, že žalobkyňa vzhľadom na svoj psychický stav po úraze, ktorý bol reaktívneho charakteru bola podľa psychologického vyšetrenia v stave posttraumatickej stresovej reakcie s prejavmi psychických porúch, ktoré nespĺňajú diagnostické kritériá duševnej choroby, čiže v uvedenom období jej psychický stav nevykazoval odklon od reality a od 17. septembra 2006 do 12. decembra 2008 nenachádzala sa v určitých obdobiach v stave nespôsobilom na vykonanie potrebných výkonov, teda v uvedenom období bola schopná svoju situáciu vyhodnotiť z toho hľadiska, že je potrebné požiadať zdravotnícke zariadenie o vykonanie bodového hodnotenia, resp. nárok má uplatniť voči zodpovednému subjektu, resp. nárok uplatniť na súde. Dovolací súd preto považuje otázku vznesenú dovolateľkou za otázku skutkovú a nie právnu, nakoľko sama v dovolaní uviedla, že skutkový stav a okolnosti zistene súdmi nižších stupňov spĺňajú kritéria výnimočnosti prípadu, kedy je možné konštatovať rozpor vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. (bod 18. citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu).

16.2. Na základe ústavnej sťažnosti žalobkyne Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením z 10. mája 2022 sp. zn. II. ÚS 202/2022 ústavnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. apríla 2021 sp. zn. 1Co/26/2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. novembra 2021 sp. zn. 4Cdo/220/2021 odmietol.

17. Dovolací súd uzatvára, že dovolateľkou formulovanú otázku v dovolaní v danom spore považuje za otázku skutkovú a nie právnu, a teda nejde o vymedzenie právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. b/ CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP, preto dovolanie dovolateľky v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je neprípustné a dovolací súd jej dovolanie podľa § 447 písm. f) CSP ako neprípustné odmietol.

18. Keďže žalovaný bol v dovolacom konaní úspešný, dovolací súd mu podľa ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal voči žalobkyňi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.